

TIDSBRIST: Hvordan får man lært Nicolai at skrive bare så han selv kan læse det?

Etb og indskoling

I mange førsteklasse praktiserer man den udmærkede idé at lave klassens egen historie. En historie man bygger videre på fra tid til anden når man har stof til det, en historie hvori klassens elever selv kan optræde, klassens maskot, læreren... Kort sagt en føljeton man rigtig hygger sig ved - Og som giver rollingerne en konkret oplevelse af hvor praktisk det er at vi har et redskab, skrivekunsten, til at fastholde vore flyvske tanker med!

Andre kunne også få del i den: Man kunne lave udskrifter til hver elev til at tage med hjem og vise, og man kunne lade en udskrift hænge op som klassens vægavis ude på gangen til kommunikation til omverdenen, evt. illustreret med klassens farvestrålende originaltegninger.

Man kunne arbejde med Det fantastiske Binomium, man kunne skrive beretningerne ned fra Klassens Talerstol, man kunne lave sin egen læsebog (og trykkeriet her er

Når man i dag konstaterer hvilke motoriske problemer ungerne i en 1. klasse har, kunne det friste til at forsøge noget tilsvarende - med Mac'erne ved hånden.

"Du kan da ikke mene at ungerne ikke skal lære at skrive mere?"

- Nej!

- Inden vi går videre bør jeg måske lige slå fast at jeg er udgået fra Hjørring Seminarium, og derfor har haft Clemens springende rundt på bordene med dermed uafrystelig respekt for at gøre noget virkelig effektivt ved skriveundervisningen - hvilket samtlige elever jeg er stødt ind i, og deres forældre, kan tale med om! - Men netop som gammel clemist finder jeg det yderst begrædeligt at konstatere hvordan det står til med håndskriftens kunst i den danske skole i dag! Tag et job som tilsynshavende ved afgangsprøverne og få syn for sagn! Det er græsselige sager man der skal opleve.

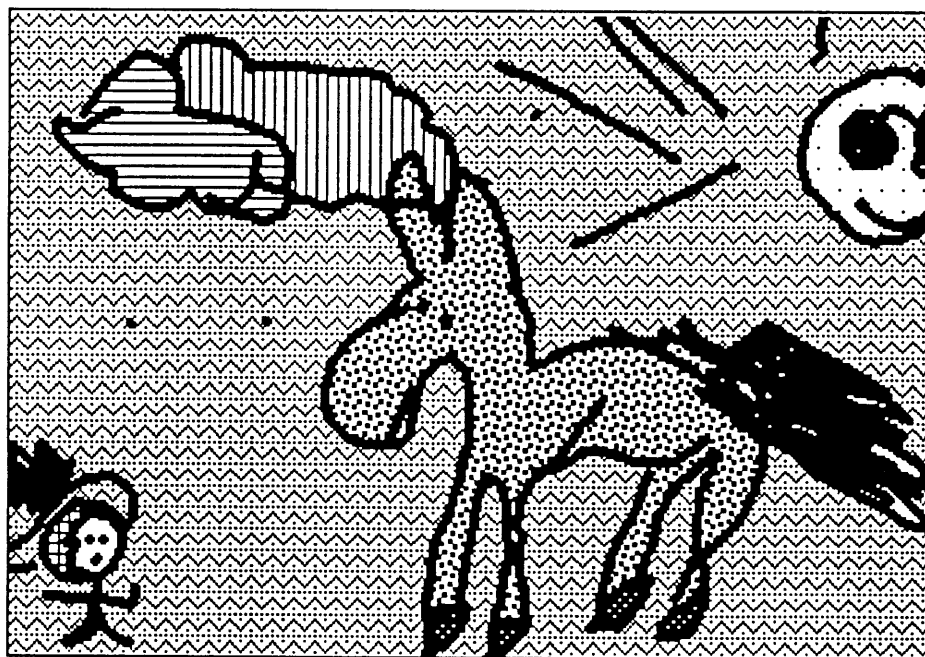
Idé:

Kunne man forestille sig et undervisningsforløb hvor en klasse venter med undervisning i håndskrift til fx 3. klasse. Alt hvad der skal skrives i de første par år, foregår på datamaten hvis taster er sat til så tilpas en repetitions-hastighed at de små fingre kan følge med. Samtidig med at man i de første to skoleår (naturligvis) øver finmotorikken med endnu flere tegne-, fingermalings-, og tavlekrusedulle-opgaver. - Og kæmpebogstaver i husstørrelse ("dukkehuse!! - du skal også altid overdrive, knægt!") Alt andet end småbogstavskrivningens forkram-pethed!

I de 2. klasserne vi har haft ved Mac'erne er der tydeligvis en del (dreng!) som har oplevet det som en befrielse at det var så let at få alle de spændende ord man havde inde i hovedet ned på papiret så det så ordentligt ud!

Og i den alder varer det ikke mange tider at finde ud af hvor bogstaverne gemmer sig på tastaturet!

Man skulle så, i 3. kl., indføre et intensivt håndskrivningskursus hvor den nu erhvervede finmotorik kan danne basis for en holdbar indlæring

Mange bruger en flipover til formålet.

Skulle vi nu forestille os det helt vilde AV-utopia, nemlig at klassen har en Mac stående (så man kan arbejde direkte i en passende font) med en overhead-dims tilkoblet (skærbilledet op på væggen), ville man anderledes frit kunne arbejde med klassens historie. Fortrydelser over den drejning historien tog i går behøver så ikke strand på lærerens, forståelige, modvilje mod at skulle skrive flere flipoversider om. Man kan endda tillade sig at rette ned til blot et enkelt ord som giver historien lige netop den nødvendige prik som vi overså i går.

problemfrit at arbejde med), ja, der er ikke grænser for en fantasi-udfoldelse man kunne sætte i værk!

Skrivning

Lad os fortsætte ud i det helt vilde, glade utopia: En Mac ved hvert bord!

Det kunne bringe en i overvejelse om at gøre noget revolutionerende nyt ved skriveundervisningen!

Hvordan var det nu? Hvorfor var det man i matematik flyttede 'division' op til 4. klasse? Var det noget med at man ved større modenhed hos eleverne, fik en meget lettere nedglidning af stoffet?

SIDE 18:

af * rigtige bevægelsesveje * fornuftigt greb om skriveredskabet * ordentlige siddestillinger med indlæg af div. afslapningsøvelser.

Som det er nu, er det til at græde over at se alle ens kostbare skrive-timer, hugget fra et i forvejen skrabet danskbudget, bærer så lidet frugt i den 9. eller 10. klasse man i dag kan stå og våge over til FSA/FSU. Hvis jeg ikke selv havde stået for det, ville jeg nægte at tro på at Nicolai overhovedet havde hørt om hvordan man holder på en blyant!

△

Elevens egen historiedigtning har vist sig at have en meget stor motiverende faktor for en fornyet systematisk læsetræning. Her følger en beskrivelse af en 'time' hvor en sådan historie er blevet til.

Timen med Minna

Hvad siger du til at vi tager et eventyr og digter videre på det? Hvilket eventyr kan du godt lide?

Snehvide hos de syv små dværge.

Hvordan endte det?

Snehvide blev smukkere og smukkere, og så kom der en prins og så blev hun gift med ham og flyttede op på hans store slot.

...

Nu blev de gift, og så var det manden der lavede det hele for hende.

Hvordan det?

Hun fik alt hvad hun pegede på. Hvis hun nu sagde 'Jeg kunne godt tænke mig et eller andet', så gik han ud og købte det til hende.

Hvad fx?

Fint tøj, og fine sko, og fine ringe.

Nu havde hun jo nogle fine sko!

Glassko. Den ene kom

hun til at smide væk.

Igen, hun havde jo tabt den én gang -?

Så tabte hun den altså to gange.

Og så gik prinsen ud og købte nogle nye til hende, og sagde til hende at hun aldrig måtte smide en væk mere.

Hvad sagde hun så?

Så sagde hun at det skulle hun nok love ham.

...

Hun kom ned til damefrisøren og fik ordnet hår.

Hvordan skulle det sidde?

Det skulle sidde flot

Hvordan flot?

Rigtig, rigtig pænt.

Hun boede også rigtig flot, som hun ville have det ...

Hvordan?

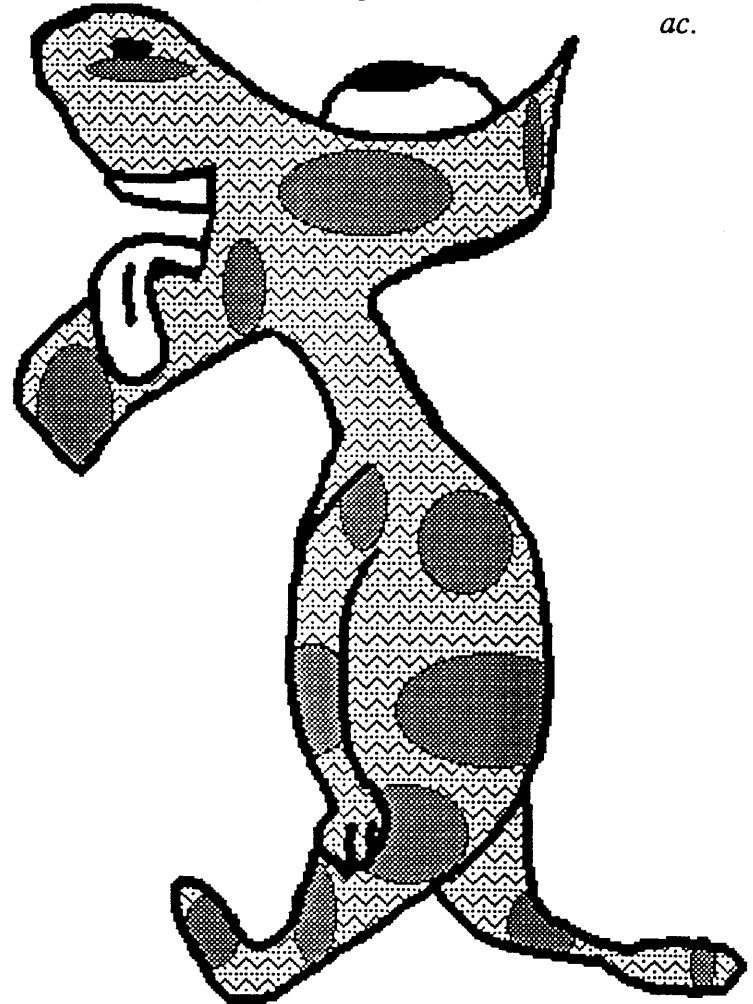
Glasbord inde i stuen, afsyrede gulve, oppe på bade- og soveværelset var der marmorgulve.

En islagkage

Dette er en slags drage som lever i det nye Narnia (fordi det var en god slags) som engang imellem får et anfald af en sygdom der kaldes Lækkersult, og den giver nogle store røde pletter, som man desværre ikke kan se på dette billede da det er i sort/hvid. De anfald kan vare op til ca. et døgn pr. gang, men dragerne er under anfaldet ganske ufarlige, de er nærmest ikke til at være i nærheden af på grund af deres sødme og venlighed i forsøget på at få folk til at give dem noget slik, eller nogle kager og andre godter.

ac.

Hvad med møbler?

Så var der en sort læder-sofa, og så var der et kæmpe, kæmpe fjernsyn der kunne tage 20 kanaler, og oppe på soveværelset havde hun afsyret træ hernede, og der hvor hendes ting var, havde hun marmor, et marmorskab med afsyret dør i. Og så havde hun tre badekar, og hun havde det flotteste hjem.

Måske skulle vi fortælle

lidt om hvad hun lavede?

Hun arbejdede med rengøring, og så havde hun to børn, dem hentede hun efter arbejde i børnehaven og i skolen. Og så handlede hun ind, og så gik hun hjem, og så tog hun madvarerne ud, og i mellemtiden legede børnene udendørs sammen med

✚ SIDE 19

deres veninder.

Og så lavede hun mad, og så spiste de, og så vaskede børnene op, og så gik den store pige ned og købte noget lørdagsslik, og så sat de og hyggede sig inde i stuen.

Nu blev børnene lagt i seng, og så gik Snehvide og prinsen i seng.

Så vil jeg gerne have at de digter videre på den oppe i klassen.

Og jeg ville gerne at du selv digtede videre på den.

Jeg kan ikke mere!
Hvis jeg nu stiller dig nogle flere spørgsmål, kan vi så ikke komme videre? - Hun kom op på slottet og blev prinsesse og gik på arbejde, er det ikke lidt usædvanligt?

Nej!
Hvad lavede hun?

Hun havde et rengøringsjob.

Kunne hun lide det?

Ja, fordi hun fik 30 kr. i timen

Hun havde jo gjort rent så meget hjemme, og hos dværgene?

Så var hun jo vandt til det!

Kunne du ikke forestille dig at hun kom et spændende sted hen for at gøre rent?

Så en dag så sagde damen at hun skulle gå ud i skoven og finde nogle kirsebær, og så mødte hun det hus igen. Og så var det dværgene lå og sov, og så vågende de da døren åbnede sig, og så spurgte de hende om hun gad at vaske op og sådan noget, og det sagde hun ja til.

Hvad så med kirsebærrene?

Så kom hun hjem med kirsebærrene
Du har jo ikke fortalt hvordan hun havde

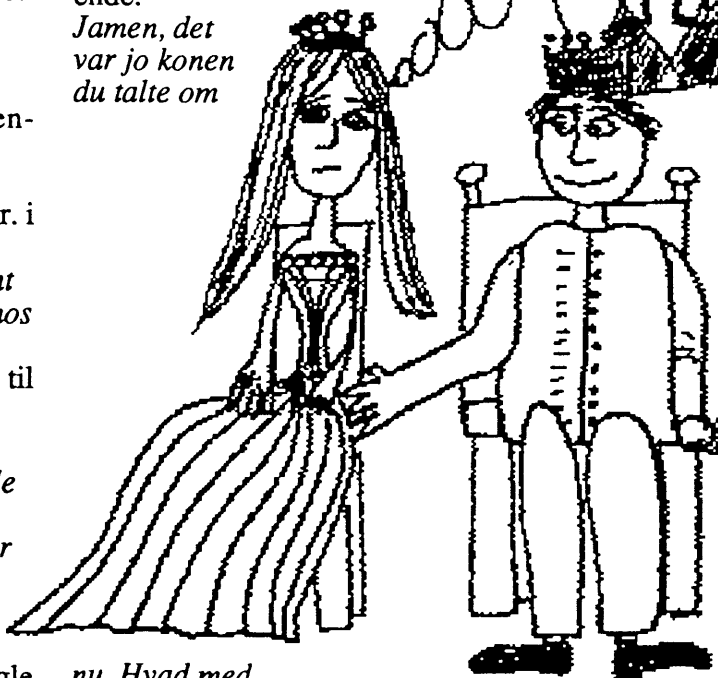
fundet dem!

Hun plukkede dem ude i skoven. Da hun så kom hjem blev damen glad fordi hun havde fået to kurve fyldte.

Men et af kirsebærrene var et trylle-kirsebær. - Hvordan opdagede damen det?

Så troede damen at der var mus i huset fordi der pludselig var et af kirsebærrene der manglede, og så begyndte damen at lede og lede. Men hun fandt aldrig nogle. Så fandt hun ud af at kirsebærret var fortryllet, fordi hun gik ud i skoven og prøvede at plukke et, og så havde hun det et stykke tid i hånden. Så pludselig var det væk. Og så gik hun hjem igen. Og så sov hun lykkeligt til sine dages ende.

Jamen, det var jo konen du talte om

nu. Hvad med prinsessen? Og hvad med prinsen, ham har vi slet ikke hørt om.

Prinsen forkælede også sine børn ligesom han forkælede sin kone.

Her følger så den læsetræningstekst som blev resultatet af timen med Minna:

Snehvide

Snehvide blev smukkere og smukkere, og så kom der en prins og da hun blev gift med ham, flyttede hun op på hans store slot.

Og nu var det manden der lavede det hele for hende. Hun fik alt hvad hun pegede på. Hvis hun nu sagde:

'Jeg kunne

en væk mere. Det var ikke så praktisk med kun én sko!

Og det skulle hun nok love ham.

Og så gik hun ned til damefrisøren og fik ordnet hår, så det kom til at sidde rigtig, rigtig pænt.

Hun boede også rigtig flot, lige sådan som hun gerne ville have det: Med glasbord

inde i stuen, afsyrede gulve, og med marmorgulve oppe på bade- og i soveværelset. Hun havde også tre badekar og et marmorskab med afsyret dør i!

Af møbler havde hun en sort lædersofa, og et kæmpe, kæmpe fjernsyn der kunne tage 20 kanaler.

Så hun havde det flotteste hjem man kunne tænke sig.

Hun havde et rengøringsjob som hun godt kunne lide, fordi hun fik 30 kr. i timen for det. Det var ude i skoven hos en gammel dame.

Nu havde hun jo gjort så meget rent hjemme hos sin stedmor og hos dværgene, så hun var vant til det!

Så en dag sagde damen til Snehvide at hun skulle gå ud i skoven og finde nogle kirsebær. Det gjorde hun så, og nu mødte hun det hus igen hvor dværgene boede. Dværgene lå

godt tænke mig et eller andet', så gik han ud og købte det til hende: Fint tøj, og fine sko, og fine ringe.

Nu havde hun jo nogle fine glassko! Men den ene kom hun til at smide væk. Så nu havde hun altså tabt den to gange.

Og så gik prinsen ud og købte nogle nye til hende. Men han sagde til hende at hun aldrig måtte smide

✦ SIDE 20

Snehvide fortsat...

og sov, men de vågende da døren åbnede sig, og så spurgte de hende om hun gad vaske op og sådan noget, og det sagde hun ja til.

Da hun var færdig opdagede hun at det var ved at være sent, så hun måtte hellere skynde sig hjem til den gamle dame.

Men hun havde jo glemt alt om kirsebær. Hvad

skulle hun gøre ved det?

Til alt held havde dværgene en masse bær i deres kælder og dem måtte Snehvide gerne få nogle af. Så da hun kom hjem blev damen glad, fordi hun havde fået to kurve fyldte.

Men et af kirsebærerne var et trylle-kirsebær.

Hverken damen eller Snehvide vidste det, men damen havde lagt mærke

til et særlig flot bær, og som hun derfor havde lagt til side på køkkenbordet.

Pludselig var det væk, så damen troede at der var mus i huset.

Men Snehvide syntes det var mærkeligt med det kirsebær, så hun begyndte at lede og lede.

Minna, 3.kl.

LÆSEINDLÆRING: Hvad fik vi så ud af vores idé med en kombinationen af Rodaris fantasifuldhed, Mac-historieskrivning, og Lundbergs systematiske læsetræning?

Et par af dem læser nu!

De gode erfaringer kan opsummeres i følgende:

Det er helt tydeligt at vi har fået noget virkeligt positivt ud af de selvdigtede læsetræningstekster, alle fire fik nyt mod på at gå i gang med den svære læseproces. Og hos to af eleverne gik der virkelig hul på bylden.

Så ingen tvivl om at kombinationen egen fortælling/etb virker læsebefordrende, at kombinationen barnets iboende fantasi/Det fantastiske Binomium kommer der historier ud af (brugbare, sjove, interessante...), at kombinationen læsetræningen/statistik virker stærkt motiverende for at fortsætte med sliddet, og endelig at kombinationen af alle disse ting udgør noget af et 'kup': Vi føler at vi virkelig har opdaget noget nyt og spændende!

I og med at de fabrikerede historier er blevet brugt både på klassen og i skolebladet, har det samtidig hævet slidernes status: Man har brugt deres produkter til noget!

Hvad vi imidlertid erfarede ikke var så godt:

Det var nødvendigt for os at dele læsetræningsdelen mellem flere forskellige voksne for at holde os indenfor de i forvejen fastsatte rammer for specialundervisningen. Man bør en anden gang sprænge rammerne og lade én person om at være gennemgående læsefar (-mor) med børnene!

Ønsket var at ungerne skulle læse et stykke af deres historie hver dag. Praksis blev desværre en anden. - Ingen tvivl om at en effektiv 3 måneders 'hver dags-træning' vil være meget mere givende end et halv (helt) års sejpineri.

Instruktionen af speciallærerne var ikke grundig nok fra min side: Det gik for stærkt i den indledende fase, således at der herskede nogen misforståelse om principperne, til at begynde med. I øvrigt fik jeg heller ikke understreget vigtigheden af en korrekt tekst tydeligt nok. Diverse trykfejl burde selvfølgelig have været rettet, så de andre lærere skulle selvfølgelig have sagt til når de opdagede fejl jeg havde overset. - 'Man vil jo ikke forstyrre med sådan en bagatel', ærgerligt nok. Specielt

når man tænker på hvor let det er at rette, og lave en ny udskrift!

Forløbet led også under at jeg, som projektleder, havde for meget udenoms at se til, det kneb med opfølgningen.

Det er vigtigt med en konsulent med oceaner af tid!

Nødvendige betingelser for at opnå det optimale:

- én lærer til læsetræningen
- en lærer med rimelig skrivehastighed til at skrive historier ned
- papir-skærm til rådighed (nægter stadig at bruge udtrykket WYS...), så eleven kan se hvad der foregår, og straks se hvordan resultatet bliver på papiret
- læsetræning hver dag
- diagram ført hver gang
- tekst brugt af andre også

Vil man investere i dette, er min påstand at man vil se forbavsende resultater for en del elever med læseblokeringer!

b.